

Frelsesarmeens misjonsarbeid

AV INGRID LYSTER

Straks en gir seg i kast med å beskrive Frelsesarmeens norske ytre misjon, møter en på problemer. For det første er vi en del av en internasjonal organisasjon, og alt misjonsarbeidet vårt organiseres fra London. For det annet taler vi ikke i Frelsesarmeen om en «indre» og en «ytre» misjon. Imidlertid har Frelsesarmeen i Norge sendt ut et stort antall misjonærer i årenes løp, og disse har i ikke uvesentlig grad bidradd til å bygge Guds rike i mange deler av verden, selv om deres gjerning er så vevet sammen med det som er utført av frelsesoffiserer fra andre land at det er umulig å si hvem som har gjort hva.

Jeg finner det nødvendig å gi noe av en bakgrunn for Frelsesarmeens misjonsarbeid. Da William Booth grunnla Den kristne misjon på østkanten av London i 1865, var det som svar på et gudgitt kall til å forkynne evangeliet for forkomne og ulykkelige mennesker akkurat der. Men Gud viste ham stadig nye oppgaver, stadig nye felter som skulle erobres for Guds rike, og etter hvert ble hans visjon ikke mindre enn «verden for Gud».

Da William Booth i 1912 lå for døden, følte han seg rastløs på grunn av erobringer som ennå ikke var gjort. «Bramwell», sa han til sin sønn og etterfølger, «jeg har tenkt på Kina. Lov meg at du vil kalle sammen en gruppe offiserer og folde ut flagget i det vidunderlige landet. Lov meg at du vil begynne arbeid i Kina.» Bramwell lovet det, og i 1916 kom Frelsesarmeen til Kina. Jo, det er ingen tvil om at William Booth var en mann med en stor visjon, og selv om han ikke lyktes i å vinne hele verden for Gud, grunnla han iallfall en bevegelse som har spredd seg til alle kontinenter og brakt skarer av mennesker inn i Guds rike.

Frelsesarmeen har aldri hatt noe eget misjonsselskap, men allerede i 1882, seks år før Armeen kom til Norge, var bevegelsen kommet til India. Til å begynne med var det stort sett britiske salvasjonister som brakte virksomheten til nye land, men William Booth understrekte at de skulle ikke begynne en «britisk» Frelsesarme i et fremmed land. Og slik ble det. Frelsesarmeen tilhører landet der den er, selv om Frelsesarmeens territorier står under den sentra-

le ledelse i London. William Booth mislikte ordet «foreign» og bannlyste det fra Frelsesarmeens terminologi. Han likte heller ikke uttrykkene «kristne land» og «hedenske land», og delte heller menneskeheten i to grupper: de som var for Gud og de som var imot ham. Hans oppgave var å vinne dem som står Gud imot.

Stort sett blir de samme framgangsmåtene brukt overalt der Frelsesarmeen arbeider, selv om detaljene selvfølgelig må tilpasses de lokale forhold. De første misjonsoffiserene, som for de flestes vedkommende kom fra arbeiderklassen, viste en utpreget evne til å leve av landet og tilpasse seg forholdene, og på den måten hjalp de Armeen til å unngå noen av problemene der sult og nasjonalisme fikk inderen eller afrikaneren til å spørre: «Hvorfor skal disse mennesker være så rike når vi er så fattige?» «Hvorfor er de så velnærte når vi er så sultne?»

Frelsesarmeens aller første misjonær, Fredrick St. George de Lautour Tucker, var imidlertid en unntagelse fra regelen om at de fleste av Frelsesarmeens tidlige offiserer kom fra arbeiderklassen. Han kom fra en kjent anglo-indisk familie, var utdannet ved Cheltenham College med en framtid som embetsmann i India for øye, hadde studert gresk og hadde godt kjennskap til hindustani, urdu og sanskrit. Etter sin omvendelse brant han av iver etter å vinne Indias millioner for Kristus, men hans utradisjonelle metoder brakte ham i konflikt både med familien og med embetsstanden som ikke satte pris på dommerens friluftsmøtevirkosomhet. Da han ved en tilfældighet fikk et eksemplar av Krigsropet i hendene og leste om sjelfrelsende virksomhet av «en Arme med opprullede skjorteermer, som utfører sin gjerning på sine knær, som bøyer seg ned for å erobre, som går ut for å hente folket inn, som gjør seg til dårer for Kristi skyld . . .», sa han til seg selv at det var disse menneskene han hadde søkt. Da Tucker seilte til England og tilbød William Booth sin tjeneste som offiser, smilte generalen. Han kjente til disse folkene fra middel- og overklassen som ville arbeide i slummen, og nektet å godta Tucker før han var blitt bedre kjent med Armeen. Den indiske dommeren sjokkerte sin familie ved å feste Armeens rød-bånd rundt hatten sin. I seks måneder studerte han Armeen, så søkte han avskjed fra sin stilling som embetsmann og ble antatt som frelsesoffiser med majors rang.

Sammen med tre assistenter ankom Tucker til Bombay i september 1882, og selv om guvernøren og politisjefen forbød dem å marsjere i gatene, tok fra dem flagget, forbød dem å gjøre bruk av

tromme og trompet, og til slutt tok dem med til politistasjonen og bøtela dem, kunne det ikke kjølnes deres iver. Tucker fant snart ut at når han og hans folk brukte europeiske framgangsmåter og var kledd som europeere, hadde arbeidet liten framgang, men når de hadde sandaler på føttene eller gikk barfot, ikledd den safranfargede drakten som til kjennega fattigdom i Guds tjeneste, dersom de klarte seg uten senger, stoler, bord og annen ikke-indisk luksus, og dersom de framfor alt tippet slik som de lokale prestene gjorde, da ble de hurtigere godtatt. Det hjalp også å ta indiske navn. Tucker selv tok navnet Fakir Singh, en av medhjelperne hans ble kalt Jai Bhai (seiers-bror), og snart fikk alle nye navn.

En kan gjerne si at Tucker skapte et forbilde når det gjelder den måten Frelsesarmeens misjonsarbeid blir drevet på. Selv om forholdene på mange måter er blitt forandret, er Frelsesarmeens misjonærer fremdeles fattige sammenliknet med de aller fleste andre misjonærer.

Frelsesarmeens første norske misjonær ble utsendt i 1895, og siden den tid har ca. tohundre norske kvinner og menn gjort tjeneste som misjonærer i Frelsesarmeen, side om side med frelsoffiserer av andre nasjonaliteter. Et særpreg for Frelsesarmeen er at vi ikke har såkalte norske misjonsstasjoner eller misjonsstasjoner tilsluttet og ledet fra et vestlig land.

Uansett rase eller nasjonalitet blir Armeens misjonærer plassert der hvor deres arbeidskraft og kapasitet er i samsvar med de foreliggende behov og krav, med det resultat at det ved en misjonsstasjon eller et hospital kan være like mange nasjonaliteter representert som det er misjonærer. De står ikke lenger under ledelse av Frelsesarmeen i sitt hjemland, og kan beordres til andre arbeidsplasser av lederen for Frelsesarmeen i det landet de gjør tjeneste i. Frelsesarmeens internasjonale hovedkvarter har imidlertid den øverste kontroll når det gjelder misjonsoffiserene og utsenderlandets hovedkvarter holder nær kontakt med sine respektive utsendinger.

Siden Frelsesarmeen i dag arbeider i 83 forskjellige land, og ca. to tredjedeler av disse er hva vi tradisjonelt kaller misjonsland, sier det seg selv at internasjonalt sett er vi en stor misjonsorganisasjon, selv om antallet norske Frelsesarmemisjonærer ikke er så stort. Selv om en frelsoffiser teoretisk sett kunne sendes hvor som helst i verden der vi har virksomhet, er det gjerne slik at en uttrykker ønsket om å virke i et bestemt land eller et bestemt kontinent, og som regel blir et slikt ønske respektert. Det har da blitt en slags tradisjon for

norske frelsesoffiserer å reise til bestemte områder.

Den første norske misjonsoffiseren reiste til India. Hans navn var Ludvig Anton Andersen, men da han i 1895 kom til India som misjonær, fikk han navnet Daya Ratna, det betyr «nådens juvel», og et vakrere navn kunne vel en misjonær knapt ønske seg. Daya Ratna giftet seg med en norsk frelsesoffiser, som reiste ut til India sammen med ham i 1902, og deres sønn Daniel, som utdannet seg til lege, fulgte i foreldrenes fotspor. Sammen med sin norske hustru Sølvi (f. Hammer), som også er lege, utførte han et banebrytende arbeid ved Evangeline Booth Hospital, Ahmednagar.

I India, som i andre land der Frelsesarmeen har begynt virksomhet, har forkynnelsen av evangeliet alltid vært det primære, men ettersom arbeidet utviklet seg og hele landsbyer og distrikter gikk over til kristendommen, måtte Frelsesarmeen opparbeide både skole- og helsevesen. Norske frelsesoffiserer har arbeidet ved store hospitaler og mindre helsestasjoner, forbryterkolonier, spedalskekolonier, barnehjem, sentrer for handikappede og andre institusjoner. I dag står mange av hospitalene under indisk ledelse, og misjonærer og nasjonale offiserer arbeider side om side. Skolene er helt og holdent gått over på indiske hender, mens det fremdeles er misjonærer ved mange sosiale institusjoner. I India og Pakistan er det i dag over tre tusen frelsesoffiserer. Bare en brøkdell av disse er hvite, blant dem tre norske sykepleiere.

Indonesia er et annet arbeidsfelt der det tradisjonelt har vært norske misjonsoffiserer i virksomhet. En av disse, brigader Fredrik Hiorth, som var 19 år gammel da han dro ut første gang, virket i landet i over 40 år. Fram til den annen verdenskrig hadde arbeidet stor framgang, og en rekke norske misjonsoffiserer gjorde en fin innsats på forskjellige arbeidsområder. Da krigen brøt ut, ble de norske frelsesoffiserene sammen med andre europeiske misjonærer satt i konsentrasjonsleir, og seks norske offiserer døde der. Frelsesarmeen ble oppløst, men innfødte offiserer fortsatte arbeidet illegalt, og etter frigjøringen utviklet arbeidet seg raskt. I dag er Frelsesarmeen i Indonesia ledet av en nasjonal offiser, assistert av en kvinnelig kanadisk sjefssekretær. Av de ca. fire hundre og femti frelsesoffiserene er det bare noen ganske få hvite, blant dem to norske.

Frelsesarmeen i Norge har i tidens løp hatt utsendinger i Sri Lanka, Japan og Filippinene, og i sin tid var det flere norske frelsesoffiserer som svarte ja på oppfordringen til å reise ut til Kina. Frelsesarmeens tid i Kina ble ikke så lang, men framgangen var stor, og staben av ki-

nesiske medarbeidere vokste raskt.

I mange afrikanske land har Frelsesarmeen for tiden stor framgang, trass i de politiske urolighetene som har forstyrret virksomheten fra tid til annen. Frelsesarmeen kom til Kappstaden i 1883, i 1891 kom den til Natal og Zululand, og i dag vaier Frelsesarmeens flagg i Ghana, Kenya, Malawi, Nigeria, Sør-Afrika, Congo, Tanzania, Uganda, Zambia og Zimbabwe. Flere tusen evangeliske arbeidssentrer er i årenes løp blitt etablert, og afrikanske frelsesoffiserer er blitt utdannet og bringer evangeliet videre ut i distriktene. Skoler, sykehus, helsestasjoner og sosiale institusjoner har vokst fram i de afrikanske landene, og norske offiserer har spilt en ikke uvesentlig rolle på mange felter. Oberst Alfred Salhus og frue var i noen år ledere for Frelsesarmeens arbeid i Vest-Afrika, en stilling som noen år senere ble overtatt av kommandør Haakon Dahlstrøm og frue, og i Sør-Afrika er brødrene Skjoldhammer og deres fruer blitt elsket og aktet for virksomhet som strakte seg fra ung alder og langt utover pensjonsalderen. Disse er bare noen få av de over åtti norske offiserene som har virket i Afrika, og fremdeles er det norske misjonærer i Zimbabwe og Zambia.

Også på det syd-amerikanske kontinent har mange norske misjonsoffiserer nedlagt mange av sine arbeidsår i Argentina, Brasil, Chile, Peru og Bolivia. Kaptein og fru Erling Vestheim virker fremdeles i Chile, der oberst og fru Peter Staveland for ikke mange årene siden hadde ansvaret for Frelsesarmeens arbeid i Chile, Bolivia og Peru. Oberst Helene Løndahl oppnådde i sin tid stor offentlig anerkjennelse for sitt arbeid for kvinnenens frigjøring og sin kamp mot prostitusjonen.

Når en så nevner at Frelsesarmeen inntil ganske nylig også hadde norske offiserer i Haiti, Jamaica og Curacao, er vel det meste nevnt.

Når det gjelder misjonsmetoder, har Frelsesarmeen alltid hatt det som praksis å bevare sitt særpreg. Overalt der misjonærene har reist ut for å begynne virksomhet, har de foruten budskapet om frelsen i Jesus Kristus tatt med seg flagget, uniformen, trommer og instrumenter. Frelsesarmeens navn er blitt oversatt til det lokale språk, uniformen er blitt tilpasset de lokale forhold, enten det nå har vært sarier i India eller hvite uniformer i Afrika, og ikke minst har tamburinene og trommene vært en god hjelp. Mangen afrikaner eller inder eller kineser har knelt ved en frelsesarmetromme i et friluftsmøte for å be Gud om tilgivelse og frelse og har reist seg som et fornyet menneske. Etter å ha gjennomgått et kursus i bibel-

kunnskap, troslære og Frelsesarmeens ordrer og regler, er de blitt innviet til frelssoldater, for så å bringe frelsens budskap videre. Ikke sjelden har det hendt at en ny frelssoldat har reist tilbake til landsbyen sin og fortalt om sin nye opplevelse, med det resultat at Frelsesarmeens ledelse plutselig har fått anmodning om å sende offiserer til et korps som allerede er åpnet. Har en da offiserer å sende, blir det jubel og begeistring.

Utdannelse av nye offiserer er en svært viktig del av misjonsarbeidet. I de aller fleste land der Frelsesarmeen har virksomhet finnes det en krigsskole, der denne utdannelsen finner sted. Til å begynne med var skolen ett-årig, og offiserenes grunnutdannelse før de begynte på skolen var temmelig mangelfull, men forholdene har etter hvert bedret seg betraktelig. Nå er skolen overalt toårig, og mange av aspirantene har en solid utdannelse bak seg før de begynner som kadetter ved Frelsesarmeens krigsskole. Imidlertid finnes det endel land, særlig India og Pakistan, der Frelsesarmeen fremdeles er så fattig at unge mennesker med god utdannelse og lovende framtid har vanskelig for å gå inn i en frelsoffisers selvfornektende gjerning. I disse landene arbeider Frelsesarmeen først og fremst blant den fattige delen av befolkningen, og de økonomiske problemene er enorme. Det er et av Frelsesarmeens prinsipper at hvert korps skal være selvforsørgende. Korpset betaler tiende til divisjonshovedkvarteret som også skal være selvforsørgende, og divisjonshovedkvarteret igjen betaler tiende til hovedkvarteret i territoriet. Systemet er utmerket i prinsippet, men i korps med minimale inntekter blir det store problemer. Nå er riktignok misjonsterritoriene subsidiert fra Frelsesarmeens internasjonale hovedkvarter i London, men disse pengene går vesentlig med til å betale for hovedadministrasjonen og til spesielle prosjekter.

Pengene som sendes til misjonsarbeidet kommer for det meste inn ved innsamling og gaver i forbindelse med den årlige Bønne- og selvfornektelsesuken, men også utenom denne blir det gitt store gaver til misjonen. Skal vi kunne nå så langt som vi gjerne vil med evangeliet, trenger vi å gjøre hver enkelt salvasjonist bevisst at han har et ansvar, ikke bare for å vitne, men til å gi til Guds rikes sak av det lille han har.

Det er ikke tvil om at spørsmålet om penger og levestandard er blitt et stort problem både for misjonærene våre og for de nasjonale offiserene. I våre dager er det ikke lett å bevare Tuckers idealisme når det gjelder måten å leve på, men det er fremdeles misjonærer

som med glede gir avkall på velstand og luksus for å kunne tjene dem som står lavest på samfunnets rangstige.

Samarbeidet med andre kirkesamfunn og organisasjoner har stort sett gått svært bra. Ute i distriktene er det mer samarbeid enn rivalisering, og det er vanlig å være medlem av landets Christian Council eller Christian Conference (eller begge). Vi respekterer og ærer våre medkristne, men det er naturlig at det er enkelte det er lettere å arbeide sammen med enn andre, ikke minst på grunn av det syn vi har på alkohol og tobakk. Da misbruk av disse er et stadig økende problem i de fleste land, ikke minst i u-landene, og vi har stor tro på eksemplets makt, er vi glad for at vårt standpunkt er total avholdenhet, selv om vi ikke har rett til å dømme andre.

Kvinnene har alltid vært i flertall blant Frelsesarmeens norske misjonærer. Endel reiste ut sammen med sine menn, andre giftet seg på misjonsmarken, men de aller fleste reiste ut på egenhånd, ofte uten å være i nærheten av noen av sine landsmenn. Helt fra Frelsesarmeens første dager har kvinnen hatt samme rett som mannen til å forkynne evangeliet, og i mot og utholdenhet har hun ikke stått tilbake for mannen. Ved sitt eksempel har de kvinnelige misjonærene også hjulpet til å frigjøre kvinnene i misjonslandene. Når de har sett at det er mulig for en kvinne å være selvstendig og ta ansvar uten derved å miste sin kvinnelighet, har de fått mot til å stå fram som selvstendige personer med sine egne meninger. Hjemforbundet, Frelsesarmeens kvinneorganisasjon, skal en så visst ikke smile av. Her i Norge er det kanskje en tendens til at det stort sett er middelaldrende eller eldre kvinner som er medlemmer av hjemforbundet, men slik er det ikke i u-landene. Der er hjemforbundet de fleste steder en ung og livsfrisk bevegelse, der kvinnene kommer sammen for å høre Guds ord og synges, men der de også lærer en rekke praktiske ting. Ikke sjelden har de der fått kunnskaper som har satt dem i stand til å tjene litt ekstra penger, og kurs i matlagning, søm, barnestell, hygiene etc. har hjulpet dem til å få det bedre på mange måter. Økt selvtillit har ofte vært utgangspunktet for store forbedringer både i økonomi og i trivsel.

Sykehus, skoler, barnehjem og andre sosiale institusjoner; norske misjonsoffiserer har vært og er fremdeles opptatt i slik virksomhet. Formålet med all virksomheten er likevel, som det alltid har vært, å bringe menneskene til Jesus Kristus, verdens eneste håp. I fortiden har vi kanskje vært for mye opptatt av tanken på at «misjons»-evangelisering var en oppgave for misjonæren som kom fra Vesten,

istedenfor å betrakte den som den enkelte salvasjonists oppgave. Imidlertid er vi i stadig større grad blitt klar over at det ikke bare er de som kommer fra de vestlige land som har mottatt misjonsbefalingen. De føtter som bringer fredens budskap er ikke bare «hvite» føtter. Dette betyr ikke at det ikke lenger er bruk for misjonæren, men han eller hun må i stadig større grad finne seg i å spille en underordnet rolle. Vi ønsker å beholde Frelsesarmeens internasjonale preg, men vi ønsker også en Arme som passer inn i lokalsamfunnet, og som først og fremst streber etter å bringe budskapet om Guds kjærlighet til alle mennesker.

Litteratur:

H. A. Tandberg: Femti års korstog for Gud og Norge (1937)

Per Raubakken: Hæren Gud ga våpen (1962)

The Salvation Army Yearbook

Norsk Misjonsleksikon 2, Stavanger 1965

Bernhard Watson: A Hundred Year's War

Hodder and Stoughton, London 1964

Et utsnitt av Frelsesarmeens internasjonale statistikk, 1978

Antall land Frelsesarmeen arbeider i	83
Språk brukt i Frelsesarmeens arbeid	112
Korps og utposter	15212
Sosialinstitusjoner og -sentrer, inkludert skoler	3056
Offiserer	24745
Aktive	16381
Pensjonert	8364
Kadetter	1373
Ansatte uten rang, men i full tjeneste	51290

Hospitaler og klinikker (de fleste av disse er i u-land):

Pasienter behandlet i sykehus	144721
Fødselsklinikker	25
Pasienter behandlet poliklinisk	1720825
Antall senger i fødeklinikker	639
Poliklinikker og utdelingssentraler for medisin	60
Hospitaler	45
Antall senger i hospitaler	4829
Spedalskekolonier	3
Antall plasser i spedalskekoloniene	361

Skoler og institutter:

Barnehager og grunnskoler	582
Videregående skoler	82
Antall elever	190702
Internatskoler	9
Hospitser for skoleelever	37
Skoler i husstell og andre praktiske fag	19
Elever ved disse skolene	2110
Lærerskoler	5
Lærerskole-elever	1818

Hjelparbeid for funksjonshemmede:

Blindeskoler (grunnskoler og videregående)	7
Antall plasser	662
Verksteder for blinde	4
Hjem for eldre blinde	1
Skoler for fysisk utviklingshemmede	3
Hjem for fysisk utviklingshemmede	3
Andre sentrer for fysisk utviklingshemmede (verksteder, hospitser)	4